

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการจัดการตนเองกรณีการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ของเกษตรกรตำบลกุคปลาตุก อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ทำการศึกษาข้อมูล เรื่องลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศตำบลกุคปลาตุก ให้รู้ข้อมูลชุมชนทุกมิติ ศักยภาพของแหล่งน้ำ จำนวนแหล่งน้ำ ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำ ระบบการทำการเกษตรของสมาชิกในชุมชน บทเรียนการจัดการน้ำของตำบลกุคปลาตุกที่ผ่านมา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลคือ ทำแบบสอบถามกะทัดรัด แจกให้ทุกครัวเรือน การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ จากการดำเนินการวิจัยพบว่า พื้นที่กุคปลาตุกมีสภาพปัญหาการจัดการน้ำที่ผ่านมาไม่มีระบบในการจัดการ ต่างคนต่างทำยังไม่มีจัดการที่เหมาะสม ปัญหาในเชิงพื้นที่ พื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมพื้นที่การเกษตร ส่งผลต่อพื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะพื้นที่นาข้าวเสียหาย พื้นที่ดอน แห้งแล้งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร โดยจากการศึกษาข้อมูลของทมิวจิยนั้นได้ร่วมกันชี้ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ คือ 1) ปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ที่ผ่านมายังไม่มีระบบการจัดการน้ำให้เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ ช่วงหน้าฝน น้ำหลากพื้นที่ดินน้ำก็ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ 2) ปัญหาในเชิงพื้นที่ พื้นที่ดินน้ำ แห้งแล้งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร พื้นที่กลางน้ำ ในฤดูน้ำหลากก็มีความอุดมสมบูรณ์ในช่วงฤดูกลเท่านั้น ไม่สามารถจะกักน้ำไว้พื้นที่การเกษตรหลังฤดูเก็บเกี่ยว พื้นที่ปลายน้ำ น้ำท่วมพื้นที่การเกษตร ส่งผลต่อพื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะพื้นที่นาข้าวเสียหาย ซึ่งทางออกหรือแนวทางในการขับเคลื่อนเรื่องการจัดการตนเองในการจัดการน้ำของตำบลกุคปลาตุก คือ 1) การพัฒนาระบบข้อมูลเรื่องแหล่งน้ำ ต.กุคปลาตุก อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ เพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานหรือองค์กรด้านการจัดการน้ำ ทั้งโครงการในระดับหมู่บ้านและในระดับตำบล 2) การทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพน้ำและลักษณะพื้นที่ กล่าวคือ [1] การทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพน้ำและลักษณะพื้นที่ดินน้ำได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ ครอบครัว หมู พื้นที่บ้าน, เป็ด, ไก่ พื้นที่บ้าน ปลูกพืชที่ทนต่อความแห้งแล้ง หรือพืชที่ต้องการน้ำน้อย เช่น ข้าวเบา อ้อย, มันสำปะหลัง หลังฤดูเก็บเกี่ยว พืชผักสวนครัว และถั่วพริ้ว เป็นพืชที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับทุกฤดูกาล บ่อบาดาลน่าจะเหมาะสมกับพื้นที่ [2] การทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพน้ำและลักษณะพื้นที่กลางน้ำได้แก่ การปลูกข้าวนาปี ปลูกพืชทั่วไป พืชไร่, พืชสวน, พืชผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ แหล่งน้ำที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ ได้แก่ บ่อสระน้ำขนาด 1,260 คิว หรือแถมถึง และ [3] การทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพน้ำและลักษณะพื้นที่ปลายน้ำได้แก่ การปลูกข้าวนาปี (พันธุ์ที่มีความแข็งแรงทนต่อสภาวะน้ำท่วม) การเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชระยะสั้นหลังฤดูกลเก็บเกี่ยวข้าวนาปี หรือหลังน้ำท่วม เช่น พืชไร่ มันสำปะหลัง มะนาว ปาล์มน้ำมัน ยางพารา อ้อย พืชผักสวนครัว ข้าวโพดพันธุ์เบา เลี้ยงสัตว์ หมู เป็ด ไก่ แหล่งน้ำ ที่เหมาะสม ผันน้ำจากลำเซบาย บ่อน้ำผิวดินขนาดใหญ่ บ่อบาดาล และ บ่อน้ำขนาด 1,260 ลบ.ม.